

София, 1504
бул. "Цар Освободител" № 15 тел.
(02) 9308 385; 9308 360; e-mail:
www.gea.uni-sofia.bg

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДКИ”

ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ

Катедра „Социално-икономическа география”

КОНСПЕКТ

за изпит за докторанти

по специалността 4.4. – Науки за земята (Икономическа и социална география)

С о ф и я, 2020 г.

1. Предмет, задачи и методи на социално-икономическата география. Регионално развитие: методология и изследователски методи.
2. Теории за местоположението. Предимства и ограничения на географското и геополитическото положение за развитието на България.
3. Природно-ресурсен потенциал: същност и класификация. Методи за количествено измерване и оценка на природните ресурси. Регионални природноресурсни цикли. Ефективност и ефикасност на природно-ресурсния потенциал. Природни и антропогенни рискове.
4. Човешки ресурси: динамика и териториална структура. Структури на човешките ресурси. Заетост и безработица: пространствени неравновесия. Регионална демографска политика. Демографски прогнози: същност, методи за съставяне и цели.
5. Развитие и териториална структура на селищната мрежа в България. Класификации на населените места в България.
6. Урбанизирани пространства и селски райони в България: критерии и показатели за класификация. Подходи и методи за демаркация.
7. Регионален анализ на икономиката: същност, цели и методи.
8. Пространствена икономическа теория: теории за регионално развитие. Цел и влияние на регулациите при регионалното развитие.
9. Пространствена организация и регионални особености на аграрния сектор в България.
10. Пространствена организация и регионална структура на индустриалния сектор в България.
11. Пространствена организация и регионални особености на третичния стопански сектор в България.
12. Концепции в пространственото/регионалното развитие: теориите за централните места и осите за пространствено развитие, модела „център – периферия“ и теорията за регионалната ефективност като инструмент за управление на територията. Концепция за устойчиво пространствено развитие. Ендогенно и екзогенно регионално развитие на природно-социалните системи.
13. Методи за количествено измерване и оценка на териториалната организация и регионалното развитие на природно-социални системи. Самоорганизация на природно-социалните системи. Типове индикатори - икономически, социални и екологични. Коефициенти и индекси за оценка на пространствените неравенства.
14. Регионални неравенства в социално-икономическото развитие в България: генезис, дефиниране и политики за ограничаване и регулиране. Различия и неравенства в развитието на природно-социалните системи. Териториална кохезия – същност и цели. Интегрирано управление на националната територия – възможности, приоритети и рискове.

15. Административно-териториално устройство на България – цели, йерархичност и органи за управление на територията. Административно-териториални и териториални единици. Административно-териториално устройство и регионална политика в България (ЗАТУРБ – 1995; ЗРР – 1999, 2004 и 2008 г.).
Форми на регионална организация на природно-социалните системи – икономически клъстери, специални икономически зони, иновационни и технологични центрове, аутсорсинг.
16. Райониране на пространството на България: същност, цели и съвременни модели. Теории на районирането. Районна ефективност – приложение в плановата и управленската практика на България. Приложение на ГИС при пространствената организация и управление на урбанизирани пространства и периферни територии.
17. Концепция за пространствено устойчиво развитие на ЕС – Принципи за устойчиво развитие (2000, Хановер) и Лайпцигска харта (2007). Кохезионна политика на ЕС – цели и инструменти. Териториална синергия в регионалната организация на природно-социални системи.
18. Национална стратегия за регионално развитие на Р България за периода 2012 – 2022 г. – същност и цели.
19. Национална концепция за пространствено развитие на Р България (2012 – 2025 г.): същност, цели и хоризонтални равнища за развитие.
20. Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие – същност, цели, задачи и приоритети (Методически насоки за разработване и прилагане на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие на градовете - МРРБ, 2010 г., 2012 г.). Лайпцигска харта за устойчиво развитие на градовете в ЕС (2007).
21. Проблеми на регионалното планиране и регионалното управление на селските райони в България.
22. Политика за пространствено и регионално развитие в избрани страни на ЕС I: Западна Европа – Германия: „Организация на пространството” и регионална политика
23. Политика за пространствено и регионално развитие в избрани страни на ЕС II: Западна Европа – Австрия: „Организация на пространството” и регионална политика
24. Политика за пространствено и регионално развитие в избрани страни на ЕС III: Източна Европа – Унгария: Териториална и регионална политика

Л И Т Е Р А Т У Р А:

1. Батаклиев, Ив. Сравнителен преглед на политико-географското положение на България. – Изв. БГД, VII, 1940.
2. Бешков, Ан. Стопанско-географско поделение на България, Изд. Полиграфия, С., 1934.
3. Бешков, А. Принципи на икономгеографското райониране на България. – Изв. ГИ БАН, Т. II, 1954.
4. Бояджиев, В., 2012, Икономгеографските приоритети на българското земеделие, С.

5. Бърдаров, Г., 2012, Конфликти, имиграция и трансформация на идентичности, изд. Едикта, С.
6. Ганев, Хр. Тенденции в демографското развитие на урбанизацията и градските агломерации в България, ГСУ, кн.2 - География, т. 80, С., 1986.
7. География на България. Т. 1 Физическа география. – С., БАН, 1982; Т. 2 Икономическа география. – С., БАН, 1981; Т. 3 Физикогеографско и икономгеографско райониране на България. – С., БАН, 1989.
8. География : Сб. докл., изнесени на Нац. науч.практ. конф. по география. – С., 1995.
9. Генешки, М., Л. Георгиев. Регионална икономика. – С., 2002.
10. Григориев, Ол., 2016, Епоха на растежа, лекции по некономика, изд. Изток – Запад, С.
11. Гълъбинова, Юл., 2015, Европейските региони, формално следване на номенклатурата или използване на възможностите за сближаване, изд. НБУ, С.
12. Динев, Л. и др. Методологическа същност на икономическия микрорайон. – Проблеми на географията на НРБ. Т. IV. С., 1975.
13. Димов, Н. География на химическата промишленост в България. – С., 1989.
14. Димов, Н. – Теоретични и методични проблеми на териториалната организация на промишленото производство, ГСУ, кн.2 - География, т. 77, 1984.
15. Димов, Н. – За същността на районната (географската) ефективност на промишленото производство, Изв. БГД, т. XXII, 1985.
16. Димов, Н., 2000, Глобализация и регионалност: географска интерпретация, В Сб. Сборник от доклади 50 години ГИ при БАН, с. 236 – 244.
17. Димов, Н. Регионално развитие и регионална ефективност на промишлеността в България, Сб. Икономиката и развитието на обществото, т. II, В., Унив. изд., 2001.
18. Димов, Н. Географското пространство и регионалното развитие на България: новите измерения през XXI век, С., Унив. изд., 2002.
19. Димов, Н., 2005, Регионално развитие и райониране на географското пространство: теоретичен анализ, В юбилеен алманах "В Криза ли е планирането", т. 1, СА "Д.А.Ценов", Свищов, с.253 – 258.
20. Димов, Н. 2006, Проблеми на самоорганизацията и синергизма в регионалното развитие на България, В Сб.: Българското общество пред присъединяване към Европейския съюз, Фондация "Фридрих Еберт", Институт по социология при БАН, с.171 – 184.
21. Димов, Н. 2007, Регионално устойчиво развитие на България: предимства, ограничения и синергетичен ефект, В Сб.: Евроинтеграция и устойчиво развитие, Фондация "Фридрих Еберт", Институт по социология при БАН, с. 173 – 190.
22. Димов, Н., И. Марков, 2011, Райониране на туризма в България: същност, цели, пространствена структура и политики, В Сб.: ТУРИЗМЪТ - предизвикателства в условията на икономическа криза, Изд. НБУ, с. 89 – 100.

23. Димов, Н., 2009, Регионални изменения в социалното развитие на България: опит за нелинеен анализ, В Сб.: БЪЛГАРИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ: социални предизвикателства, Фондация "Фридрих Еберт", Институт по социология на БАН, с. 141 - 164, С.
24. Димов, Н., 2012, Райониране, социално-икономически райони и регионално развитие на България, изд. Експрес, Габрово, 251 с.
25. Димов, Н., Кр. Стоянова, 2015, Регионалност, неравенства и райониране на националното пространство: стълбове за справедлива и ефективна политика, В Сб.: Европейски практики и национални рефлексии в планирането, Свищов, АИ „Ценов“, т.І.
26. Михайлов, М. Предпоставки за икономическа активизация на крайграничната територия на Северозападна България с Югославия. – Изв. БГД, XIV, 1977, XV, 1978.
27. Михайлов, М. Икономическите връзки на Република България в прехода към пазарно стопанство. – Обучението по география, 1992, № 1.
28. Патарчанов, Пл., Ем. Патарчанова, Класификация на проблемните територии в Югозападна България, ГСУ, ГГФ. Кн.2-География, т.91, 2001 г. с. 251-262.
29. Пенков, И., Т. Христов. Икономическа география на България. – С., Наука и изкуство, 1978.
30. Русев, М., 2005, Ранжиране и типологизация на областите и общините в България от гледна точка на устойчивото развитие, ГСУ, кн.2 География, т. 97
31. Русев, М., 2008, Обществена география, С.
32. Стиглиц, Дж., 2014, Цената на неравенството, Как днешното разделено общество застрашава бъдещето ни, изд. Изток – Запад, С.
33. Стиглиц, Дж., 2016, Еврото, как една обща валута застрашава бъдещето на Европа, изд. Изток – Запад, С.
34. Стоянов, П., 2009, Немската организация на пространството, С.
35. Теоретични проблеми на географското познание : Сб. Доклади. – В. Търново, 1994.
36. Христов, Т., М. Бъчваров. За социалноикономическата география. – Проблеми на географията, 1977, № 2.
37. Христов, Т. География на енергетиката в България. – С., Наука и изкуство, 1984.
38. Христов, Т. 2002, Политическа география на България, Пловдив, Унив. изд.
39. Христов, Т., 2004, Македония, Западна Тракия и Добруджа, С.
40. *** География на България, 2002, Географски институт при БАН, изд. ФорКом, С.